

Ю. У. Кандимов

Кримськотатарська література

КРИМСЬКОТАТАРСЬКА ЛІТЕРАТУРА Література [кримських татар](#) зародилася у 13–15 ст. у рамках заг. для тюрк. народів древ. літ-ри. Із прийняттям ними ісламу виникла палацова поезія (відома також як література дивана, тобто світська), орієнтов. на традиції араб. і перс. літ-р. Вона вирізнялася пишномовністю, числен. ремінісценціями з [Корану](#), дидактичністю; її авторами були хани та аристократи (формування завершилося в ранній період розвитку Крим. ханства).

Одним із перших писем. літ. творів крим. татар є написана 1223 тюрк. мовою поема «Хикяети-и Юсуф ве Зулейха» («Повість про Юсуфа і Зулейху», сюжет запозичено з Корану) М. К'иримли, якого вважають зачинателем К. л. Питання про спадщину і спадкоємців тюркомов. літ-ри 13–14 ст. донині відкрите. Усі пам'ятки 15–18 ст. написано араб. графікою. У середні віки з'явилася плеяда видат. крим. поетів: А.-М. Ефенді, У. Кефевій, М. Гірей, Б. Гази, Р. Ходжа, А. Умер, М. Джевхерій, Л. Бікеч, А. Аріф, Е. Ефенді та ін.

Осн. поет. жанри К. л.: 1) газель – лірич. вірш любов. чи філос.-медитат. змісту із дворядк. строф, пов'язаних наскріз. римою, схема римування: АА, БА, ВА; звук. організацію посилює реди́ф (повторюване слово чи фраза, що стає заголовком); 2) гита – невеликий вірш філос. змісту, що формою нагадує газель, проте без початк. бейта зі схемою римування АБ, ВБ, ГБ; 3) кошма – вироблена нар. співцями-ашиками форма вірша із 3–5 дубейтів (чотирирядк. строф), римування: АБВБ, ГГГБ, ДДДБ; іноді перший дубейт із перехрес. римуванням; у кожному рядку по 11–12 складів і 1–2 паузи; 4) месневі – жанр. форма поезії Близького і Серед. Сходу; чимала поема, рядки якої римують попарно; 5) семаї – жанр близькосх. поезії, подіб. до співомовок із ритмікою дервіс. пританцювання.

У тогочас. літературі було багато араб. та іран. запозичень. Використанню тюрк. лексики заважала система віршування – аруз, в основі якої – поділ голосних на довгі та короткі. У [кримськотатарській мові](#) такого поділу немає, що зумовило часте звернення поетів до араб. і перс. лексики. Унаслідок цього виникла мова, доступна лише тим, хто володів араб. і перс. мовами. Від кін. 19 ст. почала формуватися кримськотатар. мова. Паралельно нар. крим. мовою писали героїчні («Çorabatır» – «Богатир Чора», «Kör oğlu» – «Син сліпого»),

громад.-побут. («Tair ve Zore» – «Таїр і Зоре») твори, казки про чарів. тварин, нар. пісні (весіл., ліричні, жартівливі, солдат.), легенди, прислів'я, приказки, загадки (див. [Кримськотатарський фольклор](#)), де іншомов. запозичень мало.

У серед. 19 – на поч. 20 ст. К. л. перебувала під впливом ідей *пантюркизму*. Письменники об'єдналися навколо [І. Гаспринського](#), який заклав основи оповідання та роману в К. л. Зі встановлення у Криму рад. влади у К. л. переважала поезія, наснажена пафосом будівництва нового життя ([О. Аміт](#), [М. Сулейман](#), [Б. Чобан-заде](#), [Е. Шем'ї-заде](#) та ін.). Серед визнач. поетів – [А. Гірайбай](#), [Ш. Бекторе](#), [А. Дерменджи](#), [А. Лятіф-заде](#). У 1930-х рр. під впливом рос. літ-ри відбулося становлення кримськотатар. драматургії (п'єси [Ю. Болат](#), [С. Джетере](#), [І. Тархана](#)); розвивалася проза (романи, повісті, оповідання [У. Іпчі](#), [Р. Тинчерова](#) та ін.). Роман класика рад. періоду [Ш. Алядіна](#) «Запрошення на бенкет диявола» – енциклопедія культури й побуту кримськотатар. народу поч. 20 ст. (нац. специфіка стосунків між подружжям, кухня, традиц. побут, особливості відносин між різними частинами кримськотатар. етносу).

На розвиток К. л. рад. післявоєн. періоду негативно вплинула [депортація](#) крим. татар в Узбекистан, оскільки було перервано літ. традицію. Сам факт існування К. л. і найважливіших її авторів замовчувався в СРСР до 1970-х рр. Вважалося, що К. л. не існує взагалі. Найбільш обдаров., найвідоміших літераторів забуто разом з їхніми творами, заборонено навіть згадувати їхні імена. Тому нині вивчення історії К. л. – одне з найважливіших завдань. У 1970–80-х рр. розвивали прозу [А. Осман](#), [У. Едемова](#), [Е. Умеров](#) та ін. Кримськотатар. автор [Дж. Дагджи](#) писав турец. мовою. До опозиц. поетів належали [Л. Ібраїмов](#), [Ю. Османов](#), [Е. Фазилов](#), політ. лірику писав [І. Асанін](#). У 1990-і рр. майже всі кримськотатар. письменники повернулися у Крим. Серед перших – [Ш. Селімов](#), [Ю. Кандим](#). Найстарші кримськотатар. письменники, які повернулися на батьківщину, – [М. Аблялімов](#), [Дж. Аметов](#), [Ш. Алядін](#), [А. Осман](#). Завдяки їхній актив. діяльності у Криму почалося відродження сучас. К. л., яка зазнавала знач. втрат упродовж історії. Твори кримськотатар. письменників зберігаються у книгосховищах Туреччини, Румунії, РФ, Франції, Великої Британії, США та ін. На батьківщині знищено сотні тис. томів у вирі воєн. і політ. подій 18–20 ст., тому непросто знаходити тексти творів. 1992 кримськотатар. письменники увійшли до складу НСПУ (нині – понад 30 осіб).

Серед них – найстарші майстри слова [Р. Муєдинов](#), [Р. Чайлак](#), [І. Асанін](#). Уперше за довгі роки кримськотатар. письменники одержали можливість не тільки вільно творити, але й обговорювати насущні проблеми свого народу, брати активну участь у відродженні рідної мови. З цією метою щороку проводили творчі зустрічі, на яких підводили підсумки діяльності, обговорювали плани, а також ювіл. заходи, присвяч. класикам кримськотатар. й укр. літ-ри. Організовано щорічні читання, присвяч. [І. Гаспринському](#) та [Б. Чобан-заде](#), відзначено ювіл. дати [Т. Шевченка](#), [А. Кримського](#), [Е. Шем'ї-заде](#), [А. Гірайбая](#), [Ш. Алядіна](#), [Ю.](#)

Болата та ін. Свобода творчості багато в чому визначила літ. і драматург. тематику. У цей час були написані п'єси, що відображають виселення крим. татар і їхнє повернення на батьківщину («Афат» Е. Умерова, «Дорога додому» Д. Джетере, Р. Меламеда, «Сенген йылдызлар» – «Згаслі зірки» Р. Муедина).

Великий читац. успіх мали п'єси «Алим» С. Османова і «Бахчесарай чешмеси» («Бахчисарайський фонтан») Г. Мурата, драма «Аедин» А. Османа. Оскільки у післявоєн. період профес. театр. мистецтво було відсутнє, нині драматургія перебуває у стадії відродження і пошуку. Письменники працюють над популяризацією середньовіч. К. л., спадщини І. Гаспринського, репресов. суспільно-політ. діячів культури у міжвоєн. період. Для виявлення і підтримки творчості письменників Рада К. л. проводить літ. конкурси, для найталановіших дітей організовано літ.-поет. клуб «Ільхам».

Для сучас. кримськотатар. прози характерна традиційність культури ісламу (суфізм, етика Корану). Проза кін. 20 – поч. 21 ст. – це повісті *Ш. Рамазанова* і *Т. Халілова*, оповідання Е. Умерова та ін. На відміну від сучас. укр. літ-ри, яка розвивається в контексті спільноєвроп. естет. пошуків, у сучас. кримськотатар. прозі мало ознак постмодернізму чи авангарду: їхній вплив простежується у творах Т. Халілова (досліджує пограничні стани люд. існування, що робить його письмо близьким до філософії екзистенціалізму, зокрема у повісті «До останнього подиху») та Г. Усеїнової (у її худож. манері відчувається класична європ. літ. традиція, напр., в оповіданні «Айше»).

Майстер сучас. кримськотатар. малої прози Е. Умеров в оповіданні «Самотність» розповів про остан. день життя пса Сабирли, через світогляд якого подав найдраматичнішу сторінку в історії крим. татар. У пошуках нац. ідентичності письменники звертаються до істор. минулого крим. татар, реалій сучас. життя, внутр. світу людини. Серед сучас. кримськотатар. прозаїків і поетів – Л. Алядінова, Е. Аміт, С. Сулейманов та ін. Автори літ-ри для дітей: Н. Аметова, [А. Кокієва](#), Н. Умеров, С. Налбандова, А. Османова, С. Усеїнов, Е. Усеїнова, З. Хайрединова. Сучасну К. л. представлено різноманіт. жанрами. Серед нових повістей і оповідань варто виокремити твори Н. Умерова «Кочув» («Переїзд»), І. Абдурамана «Юкьусыз геджелер» («Безсонні ночі»). Найкращим романом сучас. К. л. дослідники вважають «Сенин йылдызынъ» («Твоя зірка») [С. Емінова](#).

На поч. 1990-х рр. опубл. низку публіцист. статей сучас. кримськотатар. письменників, присвяч. проблемам К. л. Важливим фактором вивчення К. л. є виявлення істор. причин зародження і становлення літ-ри кримськотатар. діаспори наприкінці 19 – у 1-й пол. 20 ст., що дозволяє встановити причинно-наслідк. зв'язок між конкрет. подіями та творчістю письменників, провести паралелі між літ-рою крим. татар [Добруджі](#) і К. л. Рад. Криму, а також літ-рами споріднених тюрк. народів. Література крим. татар, які проживають у Румунії, пройшла кілька етапів. Нац. самосвідомість та істор. пам'ять про вимушено

покинуту батьківщину ніколи не полишала крим. татар, які оселилися в Румунії.

Вони не можуть забути свої істор. зв'язки з Кримом і в своїй літературі, піснях постійно звертаються до теми повернення. У такій ситуації нац.-патріот. тематика стала домінуючою в літературі крим. татар, які проживають у Румунії. У силу особливостей розвитку К. л. Добруджі саме як емігрант., нац.-патріот. тематика, детермінов. прагненням інтелігенції повернутися в лоно істор. батьківщини і визначити нац. самоідентифікацію, посідає особливе місце в худож. творах кримськотатар. письменників діаспори в Румунії. Окремі аспекти розвитку літ-ри кримськотатар. діаспори Румунії висвітлено у дослідж. Н. Мамут, Дж. Карасу, А. Аксу та ін. На 1-му етапі розвитку нац. самосвідомості гол. атрибутами є відродження історії, нац. фольклору та літ-ри. Саме усвідомлення і переосмислення спіл. істор. минулого стало лейтмотивом творчості багатьох кримськотатар. письменників у міжвоєн. час. Передумовою до пробудження нац. самосвідомості і зародженню К. л. у Румунії стала втрата провінції Добруджа. Політика Румунії зводилася до прагнення асимілювати крим. татар, передбачала заселення румунами тер. їхнього компакт. проживання. Обставини зародження К. л. у Румунії ускладнювалися відсутністю підтримки з боку Криму, недостатністю твор. зв'язків з материк. літ-рою, які зводилися до неофіц., спорадич. контактів. К. л. у Румунії розвивалася за несприятливих сусп. і культурно-істор. умов.

Перший етап наприкінці 19 ст. пов'язаний з появою період. друку в Добруджі. На поширення період. преси і літ-ри знач. вплив мав І. Гаспринський, який обстоював реформування системи освіти в мусульман. світі та актив. розвиток друку. Розвиток період. преси, у свою чергу, дав поштовх до появи худож. літ-ри в Румунії, оскільки на той момент друков. видання залишалися єдиною трибуною для кримськотатар. інтелігенції. Один із засн. літ-ри кримськотатар. діаспори в Румунії – М. Ніязі. На поч. 1930-х рр. осн. виданням став ж. «Emel».

Література крим. татар у Румунії відображала класичні риси літ-ри діаспори: ностальгія за батьківщиною і прояви регіоналізму. К. л. у Добруджі досягла розквіту в 1930–40-х рр., коли закладено основи прози і драматургії крим. татар, які проживають в Румунії. У 1930-х рр. у Добруджі бурхливо розвивалася драматургія. 1933 Н.-А. Фазил опублікував у ж. «Emel» п'єси «Çavşılık» («Молодість»), «Çağ fidanlar» («Молоді пагони»), «Qırım» («Крим»). 1931 М.-В. Юртсевер склав вірш «Ніч на Курбан-байрам», який згодом трансформував у п'єсу, поставлену 1974 у Стамбулі. 1934 написав «Qart man çağ arasında» («Між старими і молодими»), «Тоу» («Весілля»), «Bayram» («Свято»). П'єса «Tılsımlı Yumurta» («Чарівне яйце») стала однією з перших комедій в літературі крим. татар Румунії. У драм. творі «Sönmeüen ateş» («Незгасний вогонь») розкрив глибинні причини еміграції крим. татар із батьківщини на прикладі одного кримськотатар. роду. 1940 І. Зіяеддін на основі нац. кримськотатар. епосу створив п'єсу «Чорабатир», у якій підкреслив єдність тюрк. народів,

нерозривно пов'яз. спіл. мовою, культурою та істор. минулим.

К. л. розвивалася у тісних контактах із сучас. укр. і зарубіж. літ-рами. Кримськотатар. письменники підтримували контакти з колегами із Туреччини, Латвії, Румунії, Польщі, брали участь у літ. симпозиумах, зустрічах, семінарах. За твори, написані кримськотатар. мовою, встановлено премії ім. І. Гаспринського та ім. Е. Шем'ї-заде, Міжнар. премію ім. Б. Чобанзаде. Створ. Союз кримськотатар. письменників. Незважаючи на труднощі, сформовано бібліотечну мережу, де представлено К. л., налагоджено випуск газет і журналів кримськотатар. мовою, навч., худож. і наук. літ-ри. Художні твори виходять у літ. ж. «Йылдыз» («Зірка»). Аналізуючи сучас. стан К. л., необхідно враховувати проблему перекладу кримськотатар. писемності з кирилиці на латиницю. Спеціальність «кримськотатар. мова і література та переклад» відкрито у Крим. інж.-пед. університеті, Таврій. університеті (обидва – Сімферополь), Інституті філології Київ. університету (2014).

Українсько-кримськотатарські літературні зв'язки. Багатовікові культурно-екон. зв'язки кримськотатар. й укр. народів мало досліджені в історіографії та культурол. науці, окремі спроби вивчення були не комплексними, а локальними, фрагментарними. Невивченими залишаються майже всі сфери взаємодії, культур. обміну, співіснування двох народів, зокрема лінгвістики, фольклору, історії, літ-ри, побуту. Це стосується й кримськотатар. тематики в українській та укр. в кримськотатарській літ-рах. Тематика прямих нащадків крим. татар (напр., печенігів, половців) зустрічається в древ. літ. пам'ятках Київ. Русі, давньослов'ян. літописах, давньоукр. «Повісті минулих літ» (складена 1113 Нестором-літописцем у Києво-Печер. лаврі), «Слові о полку Ігоревім» та ін.; згадування про крим. татар наявні в поемі Симона Пекаліда «Про Острозьку війну під П'яткою» (під ім'ям «кімерійці»); «Співаках» Бартоломея Зиморовича (усі – 16 ст.), «Віршах на жалісний погреб шляхетного рицаря Петра Конашевича-Сагайдачного» Касіяна Саковича, віршах Лазаря Барановича (напр., «Татарин плюндрує, як в себе, кочує»), поемі Семена Дівовича «Розмова Великої Росії з Малоросією» (усі – 17 ст.) та ін.

Особливою сторінкою в літ-рах наших народів постають події серед. 17 ст., коли досягла апогею Визв. війна під проводом Б. Хмельницького за незалежність України. Картини тієї епохи. спіл. боротьби укр. і кримськотатар. народів проти польс. шляхти знайшли широке висвітлення не тільки в історії, а й у літ-рах наших народів. У серед. 17 ст. кримськотатар. поет Джанмухаммед, спираючись на багатий фактол. матеріал та істор. події, свідком яких був, написав поему «Тугайбей». Едіп Ефенді присвятив цим подіям поему «Сефернаме» («Поема про похід»). Ці твори в уривках дійшли до наших днів; вони першими в історії літ-р наших народів показали героїку того періоду історії, створили образи велич. постатей – Б. Хмельницького, Іслама-Гірея III, перекоп. полководця Тугай-бея.

Цікаві для дослідників дані містить стаття [О. Акчокракли](#) «Татарська поема Джан-Мухамедова про похід Іслам-Гірея спільно з Богданом Хмельницьким на Польщу 1648–1649 рр.» // «Східний світ», 1930, № 3. Цій тематиці присвяч. роман Ш. Алядіна «Тугъайбей» (незакінч.). Драматизм подій того часу знайшов відображення у романах сучас. укр. письменників «Я – Богдан» [П. Загребельного](#), «Мальви» [Р. Іваничука](#) та ін. Певну роль у взаємопроникненні культур наших народів зіграло Крим. ханство. Невільниц. міграція українців у Крим і назад, як це, може, не звучить парадоксально, створила сприятливий ґрунт для взаємопроникнення і взаємозбагачення культур.

Це можна простежити у фольклорі, музиці, писем. пам'ятках. Тюрк.-укр. двомовність 10–18 ст. зумовлена істор., геогр. та етногр. факторами, значна частина термінів в укр. мові перейшла з кримськотатар. та ногай. мов. 80 % тюркізмів (кримтатаризмів) в укр. мові – результат укр.-кримськотатар. взаємин протягом тривалого істор. періоду. В укр. пісні «Чорнії брови, карії очі» і кримськотатар. «Къара кер атым» схожа мелодія. Укр. кобза і давньокримськотатар. къобуз мають не тільки лексичну спільність у назвах, але й однакову історію. Укр.-кримськотатар. культурні і літ. зв'язки набули подальшого розвитку в 19 ст. Кримськотатар. тематика наявна у поет. (поєми «Гайдамаки», «Іржавець», балада «У тієї Катерини», повість «Художник» та ін.) і худож. творчості Т. Шевченка. Ґрунт. знання рукопис. і друков. джерел допомогло успішно виконати 1842 замовлення на виготовлення іл. до кн. «История князя Италийского, графа Суворова-Рымникского, генералиссимуса российских войск» М. Полевого.

Серед малюнків є кілька робіт, присвяч. крим. тематиці: «Суворов у кримського хана Шагін-Гірея», «Суворов на святі на честь угоди з татарами», «Суворов у Муса-бея». Т. Шевченко виконав ескіз «Б. Хмельницький перед кримським ханом» (1857). Він першим в укр. образотвор. мистецтві написав картини, де зображено крим. ханів Іслам-Гірея III, Шагіна-Гірея, ін. знат. крим. татар. Тональність Т. Шевченка стосовно крим. татар пояснюється тим, що його уявлення про Крим. ханство, походи запорожців за Перекоп, під Гезлев (нині Євпаторія) і Кафу (нині Феодосія), походи кримців в Україну, склалося під час навч. у С.-Петербур. АМ. Наприкінці 19 – на поч. 20 ст. в укр. літературі кримськотатар. тематика зазвучала зовсім ін. акордами, тональність радикально змінилася, фарби стали більш яскравими, соковитими, шляхетними (оповідання «Під мінаретами», «В путях шайтана», «На камені» [М. Коцюбинського](#); за ними *О. Муратов* зняв х/ф «Татарський триптих»).

Кримськотатар. тематику розроблено у творчості *Лесі Українки*. Крим став другою колискою таланту укр. поетеси. Багато її творів, написаних на цій землі, навіяні крим. враженнями (віршов. цикли «Кримські спогади», «Кримські відгуки», поема «Іфігенія в Тавриді»). Поетеса, як і багато хто з її сучасників, вважали Крим «татар. краєм». Опинившись на цій землі, вона шукала автографи минулого крим. татар, цікавилася їхньою культурою і побутом. На поч. 20 ст. зріс інтерес суспільства до К. л. *І. Франко* 1915 написав

фундам. ст. «Кримський хан Газі Гірей (1588–1607). І дещо з його віршів». Вагомий внесок у становлення і розвиток укр.-кримськотатар. літ. зв'язків зробив А. Кримський.

Вважаючи себе українцем, він не забував про батьківщину своїх предків – Крим. Учений перебував у постій. контактах із діячами культури, зокрема І. Гаспринським, Б. Чобан-заде, О. Акчокракли, А. Лятіф-заде, істориком Я. Кемалем. А. Кримський ініціював створення «Короткої антології кримськотатарської поезії», видання якої стало явищем в історії кримськотатар. й укр. культур. Антологію вміщено у його фундам. пр. «Студії з Криму» (К., 1930). У 1920–30-і рр. досягнуто деяких результатів в освоєнні укр.-кримськотатар. літ. і культур. просторів. У харків. ж. «Червоний шлях» (1927, № 12) А. Лятіф-заде опублікував українською мовою ст. «Короткий огляд кримськотатарської літератури» із заг. характеристикою К. л. від 13 ст. Укр. поезія (зокрема вірші Т. Шевченка) стала надбанням крим. татар у 2-й пол. 1930-х рр. 1939 уперше перекладено кримськотатар. мовою «Заповіт» Т. Шевченка (перекладач Ш. Алядін відзнач. ювіл. медаллю Т. Шевченка).

1940 видано «Вибрані вірші» Т. Шевченка кримськотатар. мовою. Один із сучас. дослідників укр.-кримськотатар. зв'язків О. Губар у б-ці Музею-квартири П. Тичини (Київ) знайшов бл. 20-ти джерел, що висвітлюють історію кримськотатар. культури і літ-ри. Це збірки творів репресов. і знищ. діячів кримськотатар. культури і літ-ри – А. Гірайбая, Б. Чобан-заде, А. Лятіф-заде, У. Іпчі, О. Акчокракли, М. Джавтобелі та ін.

Із початком масового повернення крим. татар наприкінці 1980-х – на поч. 90-х рр. на істор. батьківщину почався новий етап у розвитку укр.-кримськотатар. літ. зв'язків. Укр. і кримськотатар. поети, перекладачі А. *Мойсієнко*, [Д. Кононенко](#), [В. Гуменюк](#), Ш. Селімов, А. Велієв, Ю. *Теміркая* та ін. з ентузіазмом узялися за художні переклади творів класиків і сучас. авторів. Особлива роль у відродженні і розвитку укр.-кримськотатар. літ. зв'язків належить сучас. укр. поету-модерністу, перекладачу з тюрк. мов *М. Мірошниченку*. Завдяки йому в перекладах українською мовою вийшли твори багатьох кримськотатар. авторів, здійснено видання двомов. книг Ю. Кандима «Сары ань – Жовта мить» (1997), Ю. Теміркая «Ёл узериндеки ярыкъ – Світло над дорогою» (2001; обидві – Київ), підготовлено зб. поезій Ш. Алі «Мерджан данелери – Коралові камінці». Уклав укр. і кримськотатар. мовами антологію кримськотатар. поезії «Кунештен бир парча – Окрушина сонця» (2003, із Ю. Кандимом), що охоплює творчість авторів 13–20 ст., зб. «Брама Сходу: Золоті сторінки кримськотатарської поезії» (2004), «Молитва ластівок: Антологія кримськотатарської прози XIV–XX століть» (2005, кн. 1; 2006, кн. 2; усі – Київ).

У видавництві «Доля» (Сімферополь) 1999 надруковано укр. і кримськотатар. мовами твори Т. Шевченка у кн. «Далекий і близький Шевченко – Узакъ ве якъын Шевченко». 2004 у Сімферополі окремою книгою видано поему «Кавказ» 4-ма мовами: укр., кримськотатар., рос. та англійською. Вийшли вибрані твори Лесі Українки в двох книгах – «Квітка на долоні

вічності – Бакъийлик авучындаки чечек» і «Лісова пісня – Орман тюркюси» (2001). У 2002 відбулася прем'єра вистави «Лісова пісня» у Кримськотатар. муз.-драм. театрі (реж.-постановник А. Сеїтаблаєв), що з успіхом йшла у театрах України, Туреччини, Румунії. Підготовлено до видання цикл крим. оповідань М. Коцюбинського, розпочато роботу з укладання «Великого українсько-кримськотатарського словника». Великий внесок у зміцнення укр.-кримськотатар. культур. і літ. зв'язків належить Всеукр. інформ.-культур. центру у Сімферополі. За його підтримки видано книги Лесі Українки, зб. віршів Ю. Кандима «Умют йипи» («Нитка надії», Сф., 2001).

Історії укр. і кримськотатар. народів тісно переплетені. Взаємопроникнення і взаємозбагачення, взаємна інтеграція нац. культур і літ-р є істор. явищем. Надбання культури кожного народу стає заг. надбанням цивілізації. З окремих нац. культур і літ-р утворюється заг.-люд. культура і літ-ра.

Рекомендована література

1. Кримський А. Література кримських татар // Студії з Криму. К., 1930. Т. 1–9;
2. Конуфат К. К истокам крымскотатарской литературы: Две поэмы о Юсуфе // Kasevet. 1966. № 1;
3. Нагаев С., Фазылов Р. Къырымтатар эдебияты тарихына бир назар (Погляд на історію кримськотатарської літератури) // Йылдыз (Зірка). 1989. № 4;
4. Осман А. Література, що вертається з вигнання // ЛУ. 1993, 10 черв.;
5. Абдураман И. Несиримизге бир назар // Йылдыз. 1999. № 2;
6. Эдемова У. Миллий драматургиямыз тикненильмели // Там само; Усеинов Т. Крымскотатарская дворцовая литература XV–XVII веков // Культура народов Причерноморья. 2001. № 25;
7. «Я никого не забуду...»: Сб. произведений крымскотатар. писателей 1913–1940 гг. Сф., 2001;
8. Фазылов Р., Нагаев С. Къырымтатар эдебиятынынъ тарихы: Къыскъа бир назар (Історія кримськотатарської літератури: Короткий аналіз). Сф., 2001;
9. Юнусова Л. С. Крымскотатарская литература: Сб. произведений фольклора и лит-ры VIII–XX вв. Сф., 2002;
10. Крымский А. Къырымтатарларнынъ эдебияты. Литература крымских татар. Сф., 2003;
11. Самотній пілігрим: Сучасна кримськотатар. проза. К., 2003;
12. Рославцева Л. И. Крымские татары. Образование, литература и искусство // Тюрк. народы Крыма: Караимы. Крым. татары. Крымчаки. Москва, 2003;
13. Крымскотатарская литература. Сф., 2005;
14. Деятели крымскотатарской культуры; Къуртнезир.
15. Кононенко Д. Тарас Шевченко кримськотатарською мовою // ЛУ. 1999, 25 листоп.;

16. Кандим Ю. До питання історії і сучасного стану українсько-кримськотатарських літературних зв'язків // КСв. 2003, 26 верес. – 3 жовт.

Бібліографічний опис:

Кримськотатарська література / Ю. У. Кандимов // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2014. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-1521>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).